

ORGANİK TARIM KANUNU

1 994 yılından bu güne kadar yönetmeliklerle düzenlenen organik tarım faaliyetleri, 5262 sayılı Organik Tarım Kanununun, 3 Aralık 2004 tarih ve 25659 Sayılı Resmi Gazetede Yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile yasal dayanağa kavuşmuştur.

Dünyada yaklaşık 100 ülkede 23 milyon hektar alanda organik tarım metodu ile üretim yapılmakta ve bu miktar sürekli olarak artış göstermektedir. Organik ürün pazarı sadece Avrupa ve Kuzey Amerika gibi büyük pazar payına sahip ülkelerde değil ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde de artış göstermektedir. Almanya' da toplam tarımsal alanın %3.7 ne sahip olan organik tarım alanlarının, 2010 yılında %20 ye çıkarılması için organik tarım desteklerinin artırılması planlanmıştır. Ülkemizde 1980' li yılların başında ihracatçıların talebi üzerine, ilk olarak kuru üzüm, incir, kayısı organik tarım metoduna göre üretilmiştir. 1996 yılında 26 çeşit ürün ile 10 bin ton üzerinde olan organik üretim, 2003 yılında 170 çeşit ürün ile yaklaşık olarak 300 bin tona ulaşmıştır. Yine 2003 yılı için ihracat rakamımız 36 milyon doların üzerindedir. Ülkemiz iklimi, ekolojisi ve topraklarımızın gelişmiş ülkelere göre daha az kirlenmiş olması gibi hususlar nedeniyle organik tarımsal üretim için avantajlı durumdadır.

Gerek iç gerekse uluslararası pazarda tüketiciye güvenilir ve kaliteli organik ürün sunulması ancak gerekli yasal düzenlemelere sahip olunması ve etkin bir denetim mekanizması ile sağlanabilmektedir. Ülkemizde, organik tarımın üretimi, işlenmesi ve pazarlanmasına ilişkin ilk yönetmelik 1994 yılında Avrupa Birliği (AB)' nin 2092/91 sayılı organik tarım yönetmeliği esas alınarak çıkarılmıştır. Daha sonra bu yönetmelik, Avrupa Birliğinin adı geçen yönetmeliğindeki değişiklikler göz önüne alınarak, yeniden düzenlenmiş ve 2004 yılında "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" yürürlüğe girmiştir. Günümüze kadar, organik ürünlerin üretim, işleme, etiketleme, pazarlama gibi hususların düzenlenmesi ve denetimi bu yönetmelik çerçevesinde yürütülmüştür. Ülkemizde, gelişmekte olan organik tarımın kurallarının ihlal edilmemesi, haksız rekabetin önlenmesi, iç ve dış pazar ile kontrol ve sertifikasyon faaliyetlerinin daha sıkı bir şekilde düzenlenmesi gerekli olmuştur.

3 Aralık 2004 tarihinde yürürlüğe giren Organik Tarım Kanunu ile organik tarımda mevcut yasal boşluklar giderilmiştir. AB mevzuatına uyum çerçevesinde çıkarılan yasada, tüketiciye güvenilir, kaliteli ürün sunmak üzere organik ürün ve girdilerin üretiminin geliştirilmesini sağlamak amacıyla gerekli önlemlerin alınmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmektedir. Söz konusu yasada, organik tarım faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin kontrol ve sertifikasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın denetim usul ve esasları ile yetki görev ve sorumluluklarına dair konular da yer almaktadır. Organik tarımsal ürünlerin güvenilirliğinin sağlanmasında yeterli kontrol ve etkin denetim mekanizmasının kurulması gereklidir. Bu kapsamda, kanunda, organik tarımsal üretim faaliyetlerinin sınırları belirlenmiş, kontrol ve sertifikasyon hizmetleri yasal dayanağa kavuşturulmuş, kuralların ihlali halinde cezai yaptırımlar getirilmiştir.

Organik tarım faaliyetlerinin her türlü kontrol ve sertifikalandırma işlemleri önceki yönetmelikte olduğu gibi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı veya Bakanlıkça yetkilendirilen kuruluşlar tarafından yapılacağı kanunda da yer almaktadır. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu tarafından sertifikalandırılmamış ürünler "organik ürün veya organik girdi" adı altında satılmayacağı ve Kanuna aykırı hareket edenlere 10 milyar liradan 50 milyar liraya kadar idari para cezası verileceği, sertifikalandırılmamış ürünlere organik ürün ve girdi sertifikası

Meral ÖZKAN,
Gıda Yüksek Mühendisi-
TKB-Dış İşler ve At
Koord. Dai. Bşk., Organik
Tarım Komitesi Üyesi
(1997-2004)

verilmesi halinde yetki ve çalışma izinlerinin iptal edileceğine ilişkin yaptırımlar da yasa kapsamındadır. Kanunla, organik olmayan ürünlerin “organik” olarak satılmasının engellenerek tüketicinin yanıltılması ve haksız kazancın önüne geçilmesi de amaçlanmıştır.

Kanuna göre, organik ürün ve girdilerin etiket ve logoları, yalnız organik ürünler ve girdiler için kullanılacak. Organik ürünlerin ve girdilerin etiketi, logosu, reklamı ve tanıtımı; sahte, yanıltıcı veya ürünlerin yapısına, özelliklerine, içeriğine, kalitesine, orijinine ve üretim tekniklerine göre hatalı bir izlenim yaratacak, ürünün sahip olmadığı yetki ve özelliklere atıfta bulunacak biçimde olamayacak ve tüketiciyi yanıltacak yazı, resim, şekil ve benzerlerini içermeyecektir.

Organik ihracat sertifikası olmayan ürün ve girdiler, organik ürün veya girdi adı altında ihraç edilemeyeceği ve sertifikası olmayan ürün veya girdilerin organik ürün veya girdi adı altında ithal edilemeyeceği, organik ürünlerin ve girdilerin ihracat kontrollerinin, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yapılacağı, ihraç edilen, fakat alıcısı tarafından iade edilen ürün ve girdilerin, sorumlu müteşebbisine iade edilmesine ilişkin düzenlemeler de kanunda yer almaktadır.

Kanunun uygulanmasında; organik tarımın geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmak ve Bakanlık içi koordinasyon ve değerlendirme hizmetleri ile yetkilendirilmiş kuruluşların, işletmelerin, müteşebbislerin, kontrolör ve sertifikatörlerin faaliyetlerini izlemek üzere Bakanlık bünyesinde Organik Tarım Komitesi kurulması yer almaktadır. Ayrıca, organik tarım ticaretini, tanıtımını, araştırmalarını ve diğer organik tarım faaliyetlerinin stratejilerini belirlemek ve Bakanlık dışı kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve izleme hizmetlerini yapmak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla, “Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi” oluşturulması ve bu komitelerle

bağlı yeter sayıda alt komite oluşturulabileceği de kanunda yer almaktadır.

Ayrıca, kanunda organik ürünlerin satış ve pazarlanmasının, Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olmayacağı da yer almaktadır. Böylelikle, organik metotlarla üretilmiş ürünlerin bozulmadan ve zamanında tüketiciye ulaşması sağlanmış olacaktır.

Son yıllarda, hormon, GDO, pestisit kalıntıları gibi tüketiciyi etkileyen konular dolayısıyla, organik metotlarla üretilen ürünlere olan talebin artmasına rağmen, ülkemizde organik ürünlerin tüketimi yine de yeterli düzeyde değildir. Eğer tüketim arttırılabilirse maliyetler düşecek ve ürünler daha ucuz fiyatlarla pazarlanabilecektir. Organik ürün çeşitlendirilmesi de talebi arttıran diğer bir unsurdur. Bu nedenle tüketicinin organik ürünlere ilişkin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda kanunda yer alan, Ülkemiz sınırları içinde yayın yapan ulusal, bölgesel, yerel radyo ve televizyonların, üretici ve tüketicilerin bilgilendirilmesi amacıyla organik tarımla ilgili ayda en az otuz dakika eğitici yayın yapmaları konusunda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu gerekli tedbirleri alır ifadesi önemli bir husustur.

Bakanlık tarafından gerçekleştirilen denetimler, ihlallerin saptanması halinde idari para cezalarının uygulanabilecek olması ile, daha etkin hale gelecek, ülkemiz organik ürünlere olan güvenilirlik artacaktır. Ayrıca, üretici ve tüketicilerin bilgilendirilmesi amacıyla, radyo ve televizyonlardan organik tarımla ilgili eğitici yayınlar yapılması organik ürünlerin üretimini ve bu ürünlere olan talebi arttıracaktır.

Avrupa Birliğinde desteklerin çevreye duyarlılık, gıda güvenliği, kırsal kalkınma gibi konulara kayması ile organik tarım önemi artmaktadır. Bu kapsamda, organik tarımın geliştirilmesine ilişkin tedbirlerin alınması ve etkin bir denetim mekanizmasının oluşturulmasında yeni yürürlüğe girmiş olan Organik Tarım Kanununun önemi büyüktür. ■